

مختصری درباره شبه جمله ها، منادا و اصوات

معمولا ما جمله ها را با فعل می شناسیم؛ اما گاهی در شمارش تعداد جمله ها با جمله های بی فعل نیز برخورد می کنیم، از این نظر جمله ها دو گونه اند:

۱. جمله های معمولی (با فعل)

۲- جمله های استثنایی (بی فعل)

به جهت آشنایی و تشخیص درست جمله ها در این مجال به بحث انواع جمله های بی فعل (استثنایی) می پردازیم:

انواع جمله های استثنایی (بی فعل)

۱- یک جزیی : سلام ، آفرین ، افسوس ، آه و...

۲- دو جزیی : شب به خیر ، توقف ممنوع ، درود بر شما ، دو دو تا چهار تا و...

۳- سه جزیی: علم یعنی دانایی ، جوان یعنی آینده و...

از آن جایی که تقسیم بندی فوق با آموخته های شما دانش آموزان منطبق نیست ، به همین خاطر در مقوله دیگر این ها توضیح می دهیم:

شبه جمله و اصوات

ما هنگامی که احساسات و حالات درونی خود را ابراز می داریم و به نشان دادن غم ها ، شادی ها، حسرت ، درد، تأسّف و ... می پردازیم از کلمات و اصواتی خاص استفاده می کنیم که بیانگر این حالات درونی ما و نشانگر عواطف ما هست ؛ مانند:

آفرین ، به به ، افسوس، آخ ، وای و... . شبه جمله از آن جایی که معنی جمله می دهند و اما برخی از ویژگی های جمله را دارا نیستند، شبه جمله نامیده می شوند.

اصوات نیز گاهی مستقلا در موردش بحث می شود که در سنوات آینده به صورت تخصصی با آن ها آشنا خواهید شد.

اقسام شبه جمله

شبه جمله ها را از جهت معنی به انواعی تقسیم می کنند .

۱ - شبه جمله امید و آرزو و دعا : کاشکی ، کاش ، ای کاش ، آمین ، ان شاءالله

۲ - شبه جمله تشویق و تحسین:

آفرین ، بارک الله ، مرحبا ، احسنت ، ماشاءالله ،خوشا ، به به

۳ - شبه جمله درد و تاسف:

آه ، درد ، دریغا ، دریغ ، دریغ و درد ، ای داد ، داد ، فریاد ، فغان ، وای ، افسوس

۴ - شبه جمله تعجب :

به ، وه ، اوه ، عجب ، چه عجب ، عجبا ، شگفتا

۵ - شبه جمله تنبیه و پرهیز :

امان ، الامان ، مبادا ، زنهار ، زینهار ، هان

۶ - شبه جمله امر:

خفه ، خاموش ، ساکت ، بسم الله

۷ - شبه جمله احترام و قبول :

چشم ، به چشم ، ای بچشم ، بله قربان

۸ - شبه جمله جواب و تصدیق:

بله ، آری ، ای ، ای والله

نمونه هایی از شبه جمله ها در کتاب فارسی هفتم:

۱- « کاش ، روزی به کام خود برسید ». (دو جمله)

۲- « فدای تو ، روله شیرینم ».

۳- خوب، راست می گویم دیگر ، نه ؟ (۳ جمله)

۴- گفت: ان شاء الله دفعه دیگه. (۳ جمله)

۵- سلام بر همه شماها.

۶- آفرین بر تو پسر باهوش! از کجا فهمیدی؟ (۲ جمله)

و ...

ندا و منادا

در فارسی ششم ابتدایی در یادآوری درس ۱۲ با ندا و منادا آشنا شدید:

حروف ندا و منادا

حروف ندا: ای - یا - ایا - «ا» در آخر اسم، آهای، با تغییر آهنگ

ای دوست: ای (حرف ندا) دوست (منادا) ، آیا سرمین من ، شهریارا، آهای محسن، رضا،

منادا کلمه ای که با حروف ندا یا با تغییر آهنگ مورد خطاب قرار گیرد ؛ یعنی صدا زده شود.

از آن جایی که در ندا چنین معنی می شود: ای دوست، ؛ یعنی ای دوست با تو هستم. پس هنگام معنی در حکم یک جمله هست و یک جمله محسوب می گردد.

نکته ۱: حروف (ای - یا - ایا - ا) قبل از کلمه منادا و حرف « ا » بعد از کلمه منادا می آید.

نکته ۲: گاهی منادا بدون حرف ندا می آید. (حرف ندا محذوف)

مثال: خدای بزرگ کمکم کن. ←←← ای خدای بزرگ کمکم کن.

نمونه هایی از منادا در فارسی هفتم:

۱- بچه ها، آرزوی من این است (۲ جمله)

۲- منتظران بهار ، فصل شکفتن رسید. (۲ جمله)

۳- روناکم، روناکم. هه ژار ... هه ژار! (۴ جمله)

۴- مادر ، ای کهکشان آینه ها. (دو جمله) و...

۵- گفتم: « ای تن ، رنج از بهر خدای بکش ». (۳ جمله)

خود ارزیابی

بیت های زیر را بازگردانی کنید و ندا و منادا و جمله های بی فعل را مشخص کرده و تعداد جملات را بنویسید:

ای مرغک خرد ز آشیانه پرواز کن و پریدن آموز

تا کی حرکات کودکانه؟ در باغ و چمن چمیدن آموز

رام تو نمی شود زمانه رام از چه شدی؟ رمیدن آموز

مندیش که دام هست یا نه بر مردم چشم دیدن آموز

شو روز به فکر آب و دانه هنگام شب آرمیدن آموز

جمله ها و احوان